

- (ب) مطلب «اعطاء عصا و چاقو به قاتل» اشاره به کلام مرحوم اردبیلی است. ایشان می نویسند:
«الظاهر أن المراد الإعانة على المعاصي مع القصد أو على الوجه الذي يقال عرفاً أنه كذلك مثل أن يطلب الظالم العصا من شخص لضرب مظلوم، فيعطيه إيّاه، أو يطلب منه القلم لكتابة ظلم فيعطيه إيّاه، و نحو ذلك ممّا يعدّ ذلك معاونة عرفاً.»^۱
با توجه به آنچه سابقاً آوردیم، به نظر می رسد حق با مرحوم اردبیلی است.
به این بیان که در چنین مواردی که فاعل قصد ندارد، عرفاً اعانه صدق می کند و توجیه امام را نمی توان کامل دانست و از طرفی چون اعانه دارای دو وضع به صورت اشتراک لفظی نیست، باید گفت که در «اعانه»، قصد فاعل دخیل نیست؛ اگرچه اکثراً و نوعاً در جایی این مفهوم صدق می کند که معین قاصد باشد.

- (ج) بر تمسک امام به مثال ساختن مسجد اشکال شده است:
«و أمّا ما ذكره «قده» من المثال ببناء المسجد و غيره فيمكن أن يناقش بأن المتبادر من الإعانة على البرّ و الأمور الدينية في الاصطلاح الدارج بين المتشرّعة هو الإقدام فيها تبرعاً و قربة إلى الله - تعالى -، و هذا اصطلاح خاصّ دارج بيننا، فلا يجوز أن يجعل ملاكا و مقياساً لمفهوم الإعانة بحسب اللغة و العرف العامّ، فلعلّها بحسب اللغة موضوعة لكلّ ماله دخل في تحقق الفعل من الغير.»^۲

- (د) حضرت امام در ادامه فرمایش خویش احتمالی را مطرح می کنند که شاید شارع حکم را اعم از اعانه لغوی (که قصد در آن دخیل است) قرار داده است، ایشان می نویسند:
«ثمّ إنّّه على القول باعتبار القصد و تحقّق الإثم في مفهومها، لقائل أن يقول بإلغاء القيدین حسب نظر العرف و العقلاء بالمناسبات المغروسة في الأذهان، بأن يقال: إنّ الشارع الأقدس أراد بالنهاي عن الإعانة على الإثم و العدوان قلع مادّة الفساد، و المنع عن إشاعة الإثم و العدوان، و عليه لا فرق بين قصده إلى توصّل الظالم بعمله و عدمه مع علمه بصرفه في الإثم و العدوان، فالنهاي عن الإعانة إنّما هو لحفظ غرضه الأقصى، و هو القلع المذكور، فيلغى العرف خصوصيّة قصد التوصّل.»^۳

جمع بندی:

در صدق «اعانه» با توجه به تبادل معنی در مواردی که گفته شد، قصد معین دخیل نیست ولی «علم معین» به اینکه

۱. زبدة البيان في أحكام القرآن؛ ص: ۲۹۷

۲. دراسات في المكاسب المحرمة؛ ج ۲، ص: ۳۰۷

۳. المكاسب المحرمة (للإمام الخميني)؛ ج ۱، ص: ۲۱۴

این مقدمه در معان علیه مصرف می شود، دخیل است.

درس خارج فقه ائمه سید حسن خمینی